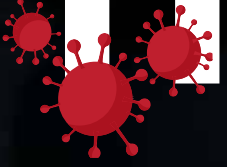

SAYI 187 EYLÜL 2020

TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ RESMİ YAYIN ORGANI

TİM REPORT

TÜRK FİRMALARI

COVID-19

SALGININI FIRSATA ÇEVİRDİ

İHRACATÇI KADINLAR
YENİ PAZARLAR İÇİN
SAHAYA İNİYOR

AB-VİETNAM STA'SI
İHRACATÇILAR İÇİN
BİR TEHDİT Mİ?

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANI

MUSTAFA VARANK

MİLLİ TEKNOLOJİ HAMLEMİZ İLE
PANDEMİDE DEVLER LİĞİNE ÇIKTIK

BALIKÇILAR YENİ HEDEFLERE
'VİRA BİSMİLLAH' DEDİ

Avrupa, levrek ve çipurayı çok sevdi

2023 yılı hedefine 1 milyar 30 milyon dolarlık ihracatla geçtiğimiz yıl ulaşan su ürünleri ihracatçıları, bu yılın ocak-haziran döneminde 459,1 milyon dolar ihracat gerçekleştirdi. İhracatçılar, en çok ihracatı Avrupa ülkelerine yaparken dış satımın en gözde balıkları da levrek, çipura ve alabalık oldu. Yeni hedef olarak 2 milyar dolar ihracat çitasını belirleyen su ürünleri ihracatçıları, ülkemizin dünyanın üretim ve dağıtım üssü olması için temiz denizlere ihtiyaç olduğunu altını çiziyor.

Lezzetiyle ve sağlıklı gıda olması nedeniyle sofralarımızın vazgeçilmezleri arasına giren balık, ihracata sağladığı katma değerle de dikkat çekiyor. Üç tarafı denizlerle çevrili olan cennet ülkemiz, bu önemli doğal potansiyelini ihracatta uygulanan doğru stratejilerle ticaretle de kazanca çevirmeyi başardı. Özellikle pandemi sürecinde yerli üretimin öneminin artması, ülkelerin ve toplumların kalkınmasında önemli rol oynayan tarım ve su ürünlerinin de gelecek adına daha fazla fokuslanması gereken stratejik sektörler arasına girmesini sağladı. Türkiye'nin birçok farklı alanda

olduğu gibi Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından hızlı gelişen ve sürekli büyüyen sektörler arasında gösterilen su ürünleri sektöründe de yıldızı parlıyor. 8 bin 333 kilometrelik kıyı şeridi, akarsu, göl, göletleri ve bu kaynakları kullanabilecek yeterlilikte balıkçı gemisi, avcılık teknolojisi, yetiştiricilik tesisi ve insan kaynağına sahip olan Türkiye, su ürünleri bakımından 161 ülke arasında 30'uncu, Avrupa'da ise 6'ncı sırada yer alıyor. Ülke ekonomisine sağladığı 1 milyar doları aşkın ihracatıyla yıldan yıla büyüyen su ürünleri sektörü, ihracatının yüzde

60'ını AB ülkelerine gerçekleştiriyor. Ülke geneline bakıldığında deniz ürünleri üretiminde ilk sırayı yüzde 62,43'lük oranla Doğu Karadeniz Bölgesi alırken, onu yüzde 15,49 ile Batı Karadeniz, yüzde 8,20 ile Marmara, yüzde 6,95 ile Ege ve yüzde 6,93 ile Akdeniz Bölgeleri izliyor.

80 ÜLKEYE 89 BİN 829 TON İHRACAT

İhracatını düzenli olarak artıran Türkiye, Akdeniz'de 500, Ege Denizi'nde 300 ve Karadeniz'de ise 247 balık çeşidiyle tür bakımından zengin. Ancak, ülkemizde ekonomik öneme sahip tür sayısı 100 civarında. Tarım Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre ihracat, 2019 yılında bir önceki yıla göre miktar olarak yüzde 12,8 artarak 200 bin tona ulaştı. Değer olarak da yüzde 7,8 oranında bir artışla 1 milyar 30 milyon dolar oldu. Doğu Karadeniz İhracatçılar Birliği (DKİB) verilerine göre, Türkiye bu yılın ocak-temmuz döneminde 80 ülkeye, 89 bin 829 ton su ürünleri ihraç etti. Bu ihracattan da elde ettiği gelir 459 milyon 146 bin 757 dolar oldu. Söz konusu ihracatta, 63 milyon 637 bin 402 dolarla Hollanda başı çekerken onu, 63 milyon 515 bin 717 dolarla İtalya ve 40 milyon 443 bin 561 dolarla Rusya takip etti. İngiltere ve Japonya ise diğer önemli pazarlarımız arasında.

EN ÇOK İHRACATI LEVREK VE ÇİPURA YAPTI

Türkiye'nin 2019'daki su ürünleri ihracatı, yurdun dört bir yanındaki çiftliklerde yetiştirilen balıkların satışından elde edilen gelirle 1 milyar dolar sınırını aşarak çitayı yükseltmeyi başardı. Gerçekleşen ihracatta ürün bazında en çok payı levrek ve çipura aldı. Levrek 296 milyon dolarla birinci sıraya yerleşirken ikinci sırayı 255 milyon dolarla çipura, üçüncü sırayı 104 milyon dolarla alabalık, dördüncü sırayı 86 milyon dolarla orkinos ve beşinci sırayı 26 milyon dolarla Karadeniz somonu aldı. Söz konusu ihracatın yüzde 60'lık kısmı ise Avrupa ülkelerine gerçekleştirildi.

TÜRKİYE, DÜNYA SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNDE 30. SIRADA

Dünya su ürünleri üretimine bakıldığında en büyük pay 16,6 milyon ton ile Çin'e ait. Çin'i 8,8 milyon ton ile Peru, 4,5 milyon ton ile Endonezya, 4,4 milyon ton ile Japonya ve 4,3 milyon ton ile Şili izliyor. Türkiye ise son yıllarda yaklaşık 630 bin ton civarındaki toplam üretim ile 30. sırada yer alıyor. Türkiye'nin böylesine büyük bir pazarda ağırlığını artırması ise çok zaman almayacak gibi duruyor. İMEAK Deniz Ticaret Odası verileri incelendiğinde Türkiye'nin su ürünleri ihracatında yöneldiği hedef pazar her ne kadar AB ağırlıklı ise de dünyanın hemen her bölgesine ihracat gerçekleşiyor. Uzak Doğu pazarlarında; Japonya, Güney Kore, Tayvan, Orta Doğu pazarında; Lübnan, Cezayir ve Ürdün, Amerika Kıtasında; ABD ve Kanada su ürünleri ihracatında önde gelen pazarlar arasında. Önümüzdeki yıllarda Türk ihracatçıların bu pazarları daha iyi değerlendirebilmesi halinde ülkenin ihracat payının artırılmasına kesin gözüyle bakılıyor.

SU ÜRÜNLERİ İHRACATINDA YENİ HEDEF; 2 MİLYAR DOLAR

Ülkenin gelişmesi, dışa bağımlılıktan kurtulması ve güzel yarınları için başlatılan yerli ve milli üretim seferberliğinin stratejik açıdan büyük önem arz ettiğini söyleyen Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Sektörler Konseyi Üyesi ve İstanbul Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller İhracatçıları Birliği Başkan Yardımcısı Ahmet Sagun, bütün dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisinin başta sağlık sistemleri olmak üzere birçok alanda olumsuz etki yarattığını söyledi. Sagun, bu sürecin ülkelerin ve toplumların kalkınmasında önemli rol oynayan tarım ve su ürünlerini ise daha önemli hale getirdiğini belirtti. Ahmet Sagun, Türkiye'nin su ürünleri ihracatında 2023 hedefi olan 1 milyar doları,

459,1
MİLYON DOLAR

Türkiye'nin 2020 ocak-haziran su ürünleri ihracatı

63,6
MİLYON DOLAR

Hollanda*

63,5
MİLYON DOLAR

İtalya*

40,4
MİLYON DOLAR

Rusya*

* Türkiye'nin 2020 ocak-haziran döneminde en çok su ürünleri ihracatı yaptığı ilk üç ülke

Türkiye, su ürünleri bakımından 161 dünya ülkesi arasında 30'uncu, Avrupa ülkeleri arasındaysa 6'ncı sırada yer alıyor.

2019 yılında gerçekleştirdiğini ve yeni hedefinin ise 2 milyar dolar olduğunu ifade etti. Su ürünleri sektörünün ekonomik değeri açısından önemli olduğu kadar sağlıklı nesiller için de büyük önem taşıdığını söyleyen Sagun, "Günümüzde, özellikle gelişmiş ülkelerde insanlar, beslenmelerine çok daha fazla dikkat etmekte ve beslenme alışkanlıklarında sağlık açısından uygun gıdaları seçmeye özen göstermektedirler. Bu gıdalar içerisinde balık ve su ürünleri; zengin protein içeriği ve yapısında bulunan çoklu doymamış yağ asitleri ile vücudun temel besin maddesi ihtiyacını karşılamakta, insan fizyolojisi

ve metabolik fonksiyonları üzerinde olumlu etki yapması yönüyle önemli besin maddeleri arasında ilk sıralarda yer almaktadır" dedi.

YETİŞTİRİCİLİĞİN 2030 HEDEFİ 201 MİLYON TON

Tahminlere göre yüksek talep ve teknolojik iyileştirmelere dayalı varsayımlardan hareketle, dünya toplam su ürünleri üretiminin artmaya devam edeceğini aktaran İstanbul Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller İhracatçıları Birliği Başkan Yardımcısı Ahmet Sagun, balık yetiştiriciliğinin 2030 senesi itibariyle 201 milyon tona ulaşacağını, artışın büyük kısmının ise yetiştiricilikten kaynaklanacağını beklediklerini söyledi. Sagun, "Balıkçılık, günümüzde ve gelecekte tüm ülkelerin ekonomisine belirli bir yatırım ve çaba karşılığı sürekli girdi

Türkiye'nin su ürünleri ihracatı levrek ve çipurayla rekora koşuyor

sağlayan önemli bir sektör olmaya devam edecektir. Dünya toplam su ürünleri üretimine yıllar itibarıyla bakıldığında avlanan su ürünleri miktarında dalgalanmalar varken, yetiştiricilik üretiminin yıllar içinde daha fazla arttığı görülmektedir. Yapılan bilimsel araştırmalara göre,

önümüzdeki yıllarda su ürünlerine olan yatırımların daha da genişleyerek artacağı, bunun da ülkemizdeki denizlerin ve iç suların önemini her geçen gün artıracak ve su ürünleri yetiştiriciliğinin geleceğin önemli sektörlerinden biri olacağını göstermektedir” şeklinde konuştu.

TÜRK BALIĞI DÜNYADA MARKA OLDU

Ahmet Sagun, son 10 yılda Türkiye'nin su ürünleri yetiştiriciliğinde miktar olarak iki katın üzerinde bir seviyeye ulaştığını ve ihracat rakamlarının katlanarak arttığını altını çizerek şunları söyledi: “Türk balığı dünyada bir marka olmuştur. Ve her geçen gün bilinirliği artmaktadır. Son yıllarda ürettiğimiz Türk somonu büyük bir başarı yakalayarak ihracatta önemli bir katkı sağlayan yeni bir su ürünü olarak adından söz ettirmektedir. Bizim ürünlerimiz tam anlamıyla yerli üründür. Kendi sularımızdaki damızlık balıklardan alınan balık yumurtaları, kuluçkahanelerimizde çatlatılarak büyük bir başarı yüzdesi ile larvalar elde edilmekte bu larvalar yine yerli üretim yemler ile beslenerek, belli gramajlara gelene kadar beslenmektedir. Denizel ortamda ve tatlı su ortamında porsiyonluk boya gelene kadar ülkemizde üretilen balık yemleri ile beslenen balıklar gerek iç pazarda gerekse ihracatta yerini almaktadır.”

Doğu Karadeniz İhracatçı Birlikleri (DKİB) Yönetim Kurulu Başkanı SAFFET KALYONCU

2020-2021 av sezonundan ümitliyiz

Doğu Karadeniz İhracatçı Birlikleri (DKİB) Yönetim Kurulu Başkanı Saffet Kalyoncu, 2020-2021 av sezonundan ümitli olduklarını, özellikle istavrit, palamut ve hamsi için verimli bir sezon olacağını söyledi. Kalyoncu, “1 Eylül’de başlayacak av sezonunun bereketli bir sezon olacağını düşünüyoruz. Sektörün duayen balıkçılarından da aldığımız öngörülerle ilk olarak istavrit, palamut ve hamsi için verimli bir sezon bizi bekliyor. Karadeniz bölgesinden hamsi ihracatı, özellikle Türk nüfusunun yoğun olduğu Avrupa ülkelerine ihraç ediliyor. Bu yılki avlanma sezonu hem avlanma hem de ihracat açısından güzel geçecektir” dedi.

KARADENİZ SOMONUNA RUSYA'DAN TALEP FAZLA

Kalyoncu, pandemi döneminde birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de kapalı veya kısıtlı açık olan market ile pazar yerlerinin siparişlerde yavaşlamaya neden olduğunu belirtti. “Normalleşme adımlarıyla birlikte rakip ülkelerin yaşadığı lojistik sorunlar, sektör ihracatına olumlu yansıdı. Özellikle Avrupa ülkeleri ve Rusya, diğer ülkelerden tedarik ettiği ürünlerde Türkiye’ye yöneldi. Örneğin, Karadeniz bölgesinde kafeslerde yetiştirilen gökkuşuğu alabalığına (Karadeniz somonu) Rusya’dan ciddi bir talep var ve ülkeye ihracatımız her geçen gün daha da artıyor. Çin ve Japonya’dan da yoğun talep olduğunu eklemeliyim” şeklinde konuştu.

SALGIN UZUN SÜRERSE EKOSİSTEM KENDİNİ YENİLER

Yaşadığımız salgın döneminin su ürünleri avcıları ve yetiştiricilerini olumsuz

etkilediğini ve buna bağlı olarak tüketimin de azaldığını söyleyen Türk Deniz Araştırmaları Vakfı (TÜDAV) Başkanı Prof. Dr. Bayram Öztürk, av gücünde düşme yaşandığını bunun da stokların yenilenmesinde katkı sağlayabileceğini ifade etti. Salgının hala devam ettiğine dikkat çeken

“Türk balığı dünyada bir marka olmuştur ve her geçen gün bilinirliği artmaktadır. Son yıllarda ürettiğimiz Türk somonu büyük bir başarı yakalayarak ihracatta önemli bir katkı sağlayan yeni bir su ürünü olarak adından söz ettirmektedir.”

Öztürk, “Önümüzdeki süreci kestirmek zor. Ancak yeni duruma uyum sağlayanlar ayakta kalacak, yapamayan şirketler batacak. Mal ve ürünlerini çeşitlendiren, öz kaynaklarını kullanan ve mali bakımdan sağlam olan şirketler, bu süreçten başarıyla çıkacak. Bu süreçte balık fiyatlarında düşmeler görülebilir. Yani tüketim azalabilir. Ancak bu eğilim daha sonra talebin artışıyla sonuçlanır. Orkinos fiyatlarında bir iki yıl azalma görülecek çünkü ana alıcısı olan Japonya'nın bu süreçte ekonomisi yüzde 25 oranında daraldı. Salgın uzun sürerse bundan ekosistem yararlanır ve yenilenme o zaman başlar. Biyoçeşitlilikte de artış görülebilir” şeklinde konuştu.

TEMİZ DENİZLER, TÜRKİYE'Yİ ÜRETİM VE DAĞITIM ÜSSÜ YAPABİLİR

Türkiye’de su ürünleri yetiştiriciliğinde olumlu gelişmeler yaşandığını söyleyen Bayram Öztürk, “Eskiden avcılığın yetiştiriciliğe oranı yüzde 20 kadardı. Şimdiyse yüzde 50; yani yarı yarıya. Bir başka deyimle her iki balıktan biri yetiştiricilik, yani üretim balığı. Bu oran dünyada da böyle. Yetiştiricilik ve mavi ekonomi gelecek en yolda büyük bir sıçrama yapan sektör olacak. Gıda temini ve talep artacak. Bu nedenle de su ürünleri üretimi veya sanayisine yatırım yapacak şirketler kazanacak. Tabi doğru yönlendirme ve dünyadaki gelişmeleri takip ederlerse. Türkiye hem bir üretim üssü hem de dağıtım üssü olabilir. Bu istihdama ve işsizliğe çare olabilecek bir gelişmedir. Bütün bunların olabilmesi için temiz denizlere, kıyılara, sulara ihtiyacımız var. Hiçbir tüketici pis bir suda yetiştirilmiş balığı yemez. Bu nedenle de sürdürülebilir balıkçılık şart” dedi.

DENİZLERİN KORUNMASI İÇİN ÇABA SARF ETMELİYİZ

Türkiye denizleri başta Akdeniz olmak üzere, plastik atığı ve kirlilik yüzünden alarm veriyor.

- **140+ milyon ton** Okyanuslardaki atık miktarı
- **%80** Karadan kaynaklanan kirlilik miktarı
- **%95** Akdeniz’deki kirlilikte plastiğin payı
- **571 milyon ton** Karadeniz’e boşaltılan yıllık atık miktarı
- **2,1 milyon m³** Marmara Denizi’ne boşaltılan deşarj su miktarı
- **%44** Deniz canlılarındaki mikroplastik oranı

Yaşanılan salgın sürecinde doğanın yenilenmekten ziyade dindendiğini söyleyen TÜDAV Başkanı Prof. Dr. Bayram Öztürk, yenilenme için türlerin artışında en az bir yıllık döngü olması gerektiğinin altını çizerek, “Çoğu zaman verilen ‘İstanbul Boğazı’nda görülen yunuslar’ örneği yanlış; çünkü her sene

bu hayvanlar zaten bu bölgeden geçiyor veya bölgede avlanıyor. Kirlenme azalmadı, denizlere atılan atık sularda değişiklik olmadı. Evsel atıklar deniz kirliliğinde en büyük etkidir. Kirlenme, ancak arıtma yapılırsa azaltılabilir. Arıtma konusunda ülkemizin zayıflıkları devam ediyor. Birçok şehir, başta

Karadeniz kıyısında olmak üzere atıkları, çöpleri doğrudan denize bırakıyorlar. Denizlerin korunması için çaba sarf etmeliyiz. Bunu bir toplumsal sorumluluk olarak almalıyız. Özellikle plastiklerin doğadaki çözünürlüğü çok geç oluyor. Bu ürünlerin kullanılmaması ve yasaklanması için çaba sarf etmeliyiz” dedi.